

MUAYKİB b. EBÜ FÂTIMA

Muhammed ve Hâris ile torunu İyâs b. Hâris, ayrıca Ebû Seleme b. Abdurrahmân b. Avf rivayette bulunmuş, bu rivayetler *Kütüb-i Sitte* yanında Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned'i* ile Dârimî'nin es-Sünen'i gibi kaynaklarda yer almıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Müslim, "Libâs", 55; İbn Sa'd, *el-Tabakât*, IV, 116-118; İbn Habib, *el-Muhabber*, s. 127; Be'lâzûri, *Ensâb*, I, 200-201; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, III, 476-477; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe* (Bennâ), V, 240-241; Zehebi, *A'lâmü'n-nübelâ'*, II, 491-493; İbn Hacer, *el-İşâbe*, III, 451; a.mlf., *Tehzîbü'l-Tehzîb*, X, 254; Hamîdullah, *İslâm Peygamberi* (Mutlu), II, 267-268; M. Mustafa el-A'zamî, *Küttâbû'n-nebî*, Riyad 1401/1981, s. 106-107; Köksal, *İslâm Tarihi* (Mekke), III, 219-220; Wensinck, *el-Mu'cem*, VIII, 261; Şâkir Mahmûd Abdülmün'im, "Küttâbû'n-nebî", *el-Mu'errihu'l-'Arabi*, IV, Bağdad 1975, s. 203.

ABDULKADİR ŞENEL

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, I, 193; II, 419; Buhârî, "Meğâzî", 13, "Farzû'l-ḥumus", 17; a.mlf., *el-Târîħu'l-kebîr*, VII, 360; Müslim, "Cihâd", 42; Tirmizî, "Menâķib", 32; Vâkidî, *el-Meğâzî*, I, 87-88, 91, 149; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 452, 463, 634-635, 710; Taberî, *Târîħ (Ebû'l-Fazl)*, II, 368, 454; İbn Abdülber, *el-İstî'âb* (Bîcâvî), III, 1410; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe* (nşr. Halîl Me'mûn Şîhâ), Beirut 1418/1997, IV, 149-150; Zehebi, *A'lâmü'n-nübelâ'*, I, 249-252; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bîcâvî), VI, 142-143.

MEHMET EFENDIOĞLU

MUÂZ b. CEBEL

(معاذ بن جبل)

Ebû Abdirrahmân Muâz b. Cebel
b. Amr el-Ensârî
(ö. 17/638)

Sahâbî.**MUÂZ b. AMR**

(معاذ بن عمرو)

Muâz b. Amr b. el-Cemûh
el-Hazrecî el-Ensârî
(ö. 25/645 [?])

Sahâbî.

Medine'de doğdu. Hazrec kabilesinin Seleme (Selime) kolundandır. Annesi Hind bint Amr b. Harâm da sahâbî olup Abdüllah b. Amr b. Harâm'ın kız kardeşiştir. Muâz genç yaşta müslüman oldu ve kabile reisi olan babasını İslâmiyet'i kabul etmesi hususunda iktâa etti. İkinci Akabe Biatı'nda bulundu ve Bedir Gazvesi'ne katıldı. Kendisi gibi genç bir sahâbî olan Muâz b. Hâris ile (Muâz b. Afrâ) birlikte Ebû Cehil'in peşine düşerek onu ağır şekilde yaralayıp öldürmüştelerdi. Ebû Cehil'in üzerinden çıkan şeyleri Muâz b. Amr'a veren Hz. Peygamber onu bu hizmetinden dolayı övdü (*Müsned*, I, 193; Buhârî, "Farzû'l-ḥumus", 17; Müslim, "Cihâd", 42). Ancak durumu öğrenen Ebû Cehil'in oğlu İkrime Muâz'ı takip ederek sıkıştırdı ve kılıçıyla kolunu kopardı. Bu yüzden Muâz daha sonraki savaşlara katılamamıştır. Resûlullah, "Ne güzel adam!" dediği (*Müsned*, II, 419; Tirmizî, "Menâķib", 32) birkaç kişi arasında Muâz'ın da adını söylemiştir. Abdüllah b. Abbas'ın kendisinden rivayette bulunduğu Muâz b. Amr'in Hz. Ömer'in hilâfetinin sonlarına doğru 23'te (643), bir başka rivayete göre ise Hz. Osman'ın hilâfetinin ilk yıllarında 24 (644) veya 25 (645) yılında Medine'de vefat ettiği belirtilmektedir.

Himyer meliklerinden Hâris b. Abdükü'lâl'e Muâz ile bir mektup gönderdi. Muâz'ın Yemen'de kadılık yaparken nasıl hükmü vereceğile ilgili olarak Resûl-i Ekrem ile aralarında geçen konuşturma meşhurdur. Resûlullah'ın sorularına cevap veren Muâz önce Allah'ın kitabına göre hükmeyeceği, aradığı delili Kur'an'da bulamazsa Resûl-i Ekrem'in sünnetini dikkate alacağını, aradığını orada da bulamazsa kendi kanaatine göre hüküm vereceğini söyleyince Hz. Peygamber memnun oldu ve Resûlullah'ın elçisine Resûlullah'ı hoşnut edecek şekilde cevaplar verdiren Allah'a hamdetti (Ebû Dâvûd, "Akâliye", 11; Tirmizî, "Ahkâm", 3). Ayrıca halka kolaylık gösterip zorluk çıkarmamalarını, mûjde verip nefret ettirmemelerini tembih etti (Buhârî, "Meğâzî", 60; Müslim, "Cihâd", 7). Yemen heyetini uğurlarken bir süre Muâz'ın yanında yürüyen Resûl-i Ekrem'in ona belki bir daha görüşmeyeceklerini, Medine'ye döndüğünde sadece mescidini ve kabrini bulacağını söyleyince Muâz ağladı; Hz. Peygamber de onu tescilli etti (*Müsned*, V, 235).

Yemen'deki Benî Bekre kabilesinin Se-kûn kolundan bir hanımla evlenen Muâz b. Cebel, orada peygamberlik iddiasında bulunan ve kısa sürede Yemen'in birçok bölge hâkim olan Esved el-Ansî'nın üç ay içinde ortadan kaldırılmasında önemli rol oynadı. 11 (632) yılında görevini tamamladı ve Resûl-i Ekrem'in vefatından bir süre sonra Medine'ye döndü.

Muâz, Hz. Ebû Bekir devrinde Suriye fetihlerine katılmak için halifeden izin talep etti. Hz. Ömer, onun bilgisine ihtiyaç duyulacağı gereklîceyle izin verilmemesini telkin ettiye de halife şehid olmak isteyen kimseyi engellemeye hakkı olmadığını söyleyerek ona izin verdi. Muâz, önemli görevler üstlendiği Yermük ve Ecnâdeyn savaşlarıyla Dîmaşk'ın fethinde bulundu. Ecnâdeyn Savaşı'nda ordunun sağ kanadına kumanda etti. Hz. Ömer haliflik görevini üstlendiğinde Suriye ordusunun kumandanı Ebû Ubeyde b. Cerrâh ile ona bir mektup yazdı. Ebû Ubeyde veba salgınında ölünce ordunun başına Muâz b. Cebel geçti. Daha sonraları bazı sahâbîlerle birlikte Suriye'ye mualîm olarak gönderildi. Muâz b. Cebel, 17 (638) yılında Ürdün'de Kusayru Hâlid'de Amvâs tâunu diye bilinen veba salgınında iki oğlu ve iki hanımıyla birlikte öldü. Bu tarih 18 (639) olarak da zikredilmiştir. Bugün İrbid vilâyetine (muhâfaza) bağlı Ağvârüşşimâliye livâsında kendi adıyla